

MEZEY KATALIN
Ismernek téged

A spicliről és a sztrájkról

– Picinyem, te végtelenül naiv vagy – mondta Évának egy nyugodtnak induló délelőtt Karolcsák Péter.

Ketten voltak az irodában, Sováki Endrének valamelyik távolabbi üzemegységhez kellett kimennie. Az ilyen, szélcsendes napok ritka kivételnek számítottak. Az izgalmakat legtöbbször Bandi bácsi békétlen természete okozta, aki hol a párttkárt, hol a fiatalasszonyt provokálta valamilyen aktuális témával, amiből aztán nagy viták, csaták, sértődések keletkeztek.

De ahogy az összetűzést, az összebékülést is mindig Sováki eszközölte ki: ő kért elnézést sarkos fogalmazásáért vagy a másik önérzetébe gázoló megjegyzése miatt a megbántottól, még akkor is, ha gorombaságára ők is gomorombasággal válaszoltak. Ezért Éva nem tudott sokáig haragudni rá.

Szeretett elszöszmötölni az íróasztala fölött a papírokkal, levelekkel munkakezdéstől ebéidőig, aztán meg fájröntig, ahogy a bányavidéken a műszak végét nevezték. Nyugalmas nap ígérkezett tehát, és lám, most Karolcsák telepszik be Éva csöppnyi irodájába a rendszerint Bandi bácsi által igénybe vett vendégszékre, és kezd bele valami várhatóan hosszadalmas mondanivalóba. Volt már úgy, hogy a gyermekkorát kellett megismernie a gonosz mostoha szülőanyától az édes nevelőszülőkhöz bezárólag, de volt úgy is, hogy a házasság-hirdetéseire érkező válaszokat olvasgatta fel Évának, a véleményét kérdezve, hogy vajon melyik jelentkező lehet az igazi? Legtöbbször persze a betegségére panaszkodott, mert sajnos az operáció után sem szüntek meg a problémái, sőt, egyre fenyegetőbb jelek utaltak arra, hogy a másik veséjével sincs minden rendben.

Éva titokban sóhajtva tette tehát félre a jegyzeteit, hogy teljes figyelmét illendőképpen a főnöke mondókájának szentelje.

– Hányszor mondjam, hogy ne légy olyan bizalmas az Öreggel? – kezdte szinte számonkérő komolysággal Péter, aki az asszony párttag-felvételi kudarca óta többnyire tanítóbáncis hangon beszélt munkatársával.

Az elbeszélés a szerzőnek kiadónknál megjelenés előtt álló, azonos című könyvében olvasható.

– Mindent kifecsegsz neki, szinte élvezettel tárgyalod meg vele a politikát. Mire való, hogy elmesélted az egész csehszlovákiai utazásotokat, a főnökasszony ügyeit, meg mindent? Biztos lehetsz benne, hogy többet nem visznek sehová!

– Ezt honnan tudod? Bandi bácsi ki nem állhatja az elnökasszonyt. Mérget veszek rá, hogy ő nem mondott vissza neki egy szót sem.

– Bandi bácsi spicli – mondta nyomatékmal Karolcsák, és jelentőségteljesen a fiatal nő szemébe nézett. Aztán lehajtotta a fejét, és elhallgatott. Úgy ült ott, hosszan előrenyújtott lábbal, sovány mellkasán karbafont kézzel, lesunytt fejjel, mint az elzárkózás szobra. Éva ennek ellenére tudta, hogy nem kell sokat várnia, ismét egy hosszú kioktatást hall majd tőle.

– Spicli? A főnökasszony spiclije? – kérdezte, hogy a hatásszünetet megtörje.

– Nem a főnökasszonyé. Róla is jelent. Mindenkiről jelent. Rólad is.

– Rólam? Kinek? Kit érdekelek én?

– Mindenkit. Mindenki érdekel mindenkit, ha nem vettek volna még észre.

Éva nem tudta függetleníteni magát attól a tényről, hogy a párttkár, a magas kapcsolatokkal rendelkező elnökasszony bizalmasa mondja mindezt. Kelletlenül hallgatott.

– Hidd el, mert tény: az Öreg spicli. A rendőrségre hordja a híreket.

– Hivatalból tudod? – Éva hangsúlyából némi gúnyt lehetett kihallani, nem csoda, hogy Karolcsák indulatba jött.

– Túrót! Hivatalból még Irén sem tudhatja. Csak kikövetkezteti – ilyen bizalmasan mondta: Irén. Mintha arra akarna utalni, hogy mindazt, amit elmondani készül, valójában a főnökasszonytól hallotta.

– Ő mondta neked, hogy Bandi bácsi spicli?

– Hülyeség! Irén nem beszél velem ilyesmikről, és biztos lehetsz benne, még ha tudná, se mondaná el soha senkinek. – elhallgatott. Aztán ismét szuggesztíven a fiatal nőre nézett, és úgy mondta: – Én tudom! – a saját melléne szegte hegyes mutatóujját. – Én magam tapasztaltam.

Hosszan mesélte, hogy valahányszor együtt kellett valamilyen hivatalos ügyben a megyei rendőrkapitányságra menniük, ott mindenki úgy ismerte Bandi bácsit, mint a legközelebbi kollégáját. Mindenkiel tegeződik, neki ott mindenki régi

haver. Úgy közlekedik a folyosókon, hogy minden második ajtón beköszön vagy be is tér. Ennyi Karolcsáknak pontosan elég volt, hogy levonja a megfelelő következtetéseket.

– És te még arról a szerencsétlen pártfelvételdről is panaszkodtál neki. Ne bizalmaskodj vele, mert minden szavad egyenesen a dossziédba kerül.

– A dossziémba?

– Nyilván. Régóta vezetik, de mióta Bandi bácsi mellett dolgozol, azóta jól megvastagodhatott. Ahogy az enyém is.

– Gondolod, hogy minket is befűj? – Péter sokatmondóan bólogatott. – De kit érdekel egyáltalán, amit én mondok? Különben mindegy, mert nem mesélek neki soha semmi olyasmit – védekezett Éva.

– Olyasmit! Tudod is te, hogy mi az az „olyasmi”? Csak amiket nekem mesélsz... égnék áll tőle a hajam. Jegyezd meg, hogy itt minden állás politikai állás – a hangja megint kioktató volt. Sőt, mintha be akarná jelenteni, hogy Éva alkalmatlan egy ilyen állásra.

Talán ő maga is észrevette ezt, mert meg-
enyhülten, szinte kérlelően folytatta:

– Egyáltalán... minek mindig mindenkinek kifejtenei a véleményedet? – Éva sértődött, értetlen tekintetere lehalkított hangon folytatta: – Például, amit múltkor az impregnáló üzemben tett látogatásról meséltél! Pont a Marcsinak kellett elmondanod!

– Miért? Kezdetől fogva jóban vagyunk. Ő senkinek soha nem árulna be.

– Hát akkor most jól figyelj! Csak azért mondom el, hogy végre tisztán láss! Miután visszajöttetek az üzemből, a titkárságon Marcsi asztalánál ültél, igaz? Igaz. Engem közben behívatott az elnökasszony. Bementem hozzá, aztán kiszóltam Marcsinak, hogy jöjjön be ő is, mert Irén diktálni akar neki egy levelet. Marcsi pedig fogta a gyorsíró tömböt, a ceruzát, és bejött a főnöknőhöz, igaz? Te meg ott maradtál az irodában. Hát idefigyelj: a saját fülemmel hallottam, ezért elhiheted, amit mesélek. Marcsi első dolga volt elmondani nekünk, hogy te mennyire megkritizáltad az elnökasszonyt.

– Nem is kritizáltam... Csak annyit mondtam, hogy szörnyű a szegény impregnáló asszonyok helyzete, és hogy segíteni kellene rajtuk, amit egyébként a főnöknő is megígért nekik.

– Mondtál mást is!

– Legföljebb annyit még, hogy nem kellett volna a főnöknőnek letegeznie az asszonyokat. Különösen azután nem, hogy ők nem tegeztek vissza.

– Pontosan. Meg az öltözködését is kifogásoltad.

– Lehet, hogy mondtam valamit. Igenis, kár volt azt a gyönyörű santung kosztümjét felvennie, mikor ezek a szegény nők ott ülnek a nyomorult gumicsizmáikban, foltos munkaruháikban, fogatlanul. Húszegeyhány éves lányok, két-három éve dolgoznak ott, és sorra kihullik az összes foguk. És megcsináltatni nem tudják, mert nincs rá pénzük. Havonta újabb és újabb foguk hullik ki a vegyszerektől, az esztékában meg évente csak egy pótlást csinálnak ingyen. Igenis, felháborító volt, szívesen elmondanám az elnökasszonynak is, ha meghallgatna.

– Felháborító, persze! De miért hiszed, hogy ezt ő nem tudja? Itt van pontosan a kutya elhantolva! Olyan okosnak képzeled magad, miközben pedig oltári hülyén viselkedsz!

A bekövetkező csend mintha igazolta volna Karolcsák pedagógiai érzékét.

– Tudja! Csak nem tehet semmit! – folytatta aztán előredőlve, meggyőzően. – Nem ígérhet olyasmit, amit nem tud betartani. A sztrájk pedig, amit szerveztek, nem módszer! Nem mehetünk vissza ötvenhatba!

Éva lesújtottan hallgatott. Péter most már elemében volt, érezte, hogy fölénybe került, talán van esélye jobb belátásra bírni kolléganőjét. Lehalkított, bizalmas hangon folytatta azzal, hogy ezért ki is fogják rúgni őket. Mind. Egy fillér nélkül!

– Ezt akarták elérni? – a homlokára mutatott. – Észnél kell lenni, Kisanyám!

– Kirúgják őket? – hüledezett Éva.

– Miért? Mit gondoltál? Kitüntetést kapnak?

– A főnökasszony segélyt ígért nekik!

– Lesz, aki segélyt kap, lesz, akit kirúgnak. A többséget. Az biztos!

– Ez aljasság! Ilyet nem tehetnek! És te? Te mit szólsz ehhez?

– Ne gyerekeskedj! Tudod, hogy az ötvenhatos sztrájkszervezők közül is hányan vannak még börtönben? Ez nem vicc. Ezt nem lehet újramezdeni! Világos?

– A vegyszerekről van szó, meg az egészségükről. Szellőztetőberendezést ígért a főnökasszony, és ehelyett kirúgja őket?

– Nem ő rúgja ki, nyilván. Ő szakszervezeti elnök. Az igazgató fogja bezárni az egész műhelyt, mert nem gazdaságos a működése, nem éri meg a nagy munkavédelmi beruházást az a haszon, amit megtermelnek. Egyszerű, mint egy pofon.

– De ha nincs munkavédelem, akkor persze megéri? A dolgozók élete ingyen van? Pont emiatt a szemlélet miatt kértek a szakszervezettől segítséget.

– Mi köze ehhez a szakszervezetnek? Ez gazdaságossági kérdés. Nem a szakszervezet kompetenciája. Miért akarod mindenbe beleártani magad?

– A bérek kérdése is gazdasági kérdés, nyugaton mégis sztrájkot szerveznek a szakszervezetek a magasabb bérekért.

– A kapitalizmusban sztrájkolnak, naná. De itt szocializmus van. Itt a sztrájknak nincs helye, a sztrájk a szocialista rendszer hátbatámadása.

Hosszan magyarázta, hogy aki sztrájkol a szocializmus ellen, az a szocializmus ellensége. És hogy ezt mindenki így látja.

– De ők nem a szocializmus ellen sztrájkoltak – érvelt makacsul a fiatalasszony. – Hanem azért, mert nincs a műhelyben megfelelő szellőzés, nem kapnak vízhatlan védőöltözetet, és ha terhes lesz valamilyük, akkor vagy úgy dolgozik tovább, ahogy eddig, vagy elmegy, de egészségesebb munkát nem kap. Ez egyszerűen disznóság. Embertelenség. Ez nem a szocializmus kérdése, ez a helybeli vezetők bűne. Miért nem szabad ezt szóvá tenni? Miért nem szabad ellene tiltakozni?

– Mondjon fel, akinek nem tetszik! Elmehe dolgozni máshová. – Karolcsák határozott volt. – Ez nem kapitalizmus, itt van hol dolgozni. Senkinek sem kötelező az impregnáló üzemet választania! A sztrájkjal pedig mindent elrontottak...

– Egyetlen szombat délelőtt nem vették föl a munkát. Miért? Te mit csináltál volna a helyükben?

– Egy biztos: sztrájkolni nem sztrájkolok. A sztrájkról mindenkinek az ellenforradalom jut az eszébe, és akkor vége a dalnak...

– Ellenforradalom! Mi köze az egészhez? De tényleg, szerinted mit kellett volna tenniük?

Péter őszintén bevallotta, hogy fogalma sincs. Egy biztos, nem lett volna szabad szervezkedniük.

– Te nem tudsz segíteni rajtuk? Mégiscsak párttitkár vagy!

– Én a szakszervezeti központ párttitkára vagyok, semmi közöm az üzemekhez. Hál' Istennek. Értsd meg, hogy mi nem tehetünk semmit! – hosszan nézett Évára. – És egyben biztos lehetsz: ostobaság volt leszólnod a főnökasszonyt, pont a saját titkárnöje előtt. Meg kell végre tanulnod tartani a szádát... Jut eszembe, aztán nehogy elpletykizd a vén spiclinek, amit mondtam róla!

– Sosem pletykállok. – Éva a sírás határán volt.

– Nem pletykász, persze. De itt a legkisebb bolhából is hamar elefánt lesz. Különösen, ha valaki nem válogatja meg a bizalmasait.

A bizalomról

Éva mindannak ellenére, amit megtudott róla, ragaszkodott az Öreghez. Azért-e, mert az életkorán és a beszédmódján túl olyan sok mindenben emlékeztette őt az édesapjára?

Ennek a generációnak a tagjain kívül a hatvanas években ki köszönt a hölgyeknek olyan jelentőségteljes „kezét csókolom”-mal, sőt igazi kézcsókkal? Kiben volt annyi figyelmesség, hogy maga elé engedje a nőket vagy az idősebbeket? Hogy felsegítse a kabátjukat, hogy ugorjon, ha valami leesett? Mindegy volt, ki és mit ejtett le, passziójuk volt, hogy elsőként ugorjanak, mint ahogy elsőnek nyújtottak segítőkéz a buszról, vonatról leszállóknak, a lépcsőhöz velük együtt érkezőnek, bárkinek bármilyen élethelyzetben. Ki járt olyan egyenes derékkal, mint ők? Ki tudott olyan méltósággal, olyan mértékkel enni és inni nyilvános vendéglátásokon? Neveltetésük ugyan nem volt főúrnak, még csak úrnak sem mondható, de a cserkészéletben megtanulták, vagy a gáláns filmekből ellesték és gonddal gyakorolták a dzsentlemenekhez illő viselkedést.

Sováki Endre is az a típus volt, aki talán még a jó családból származó férfiaknál is fontosabbnak tartotta, hogy külsőségekben is képviselje ennek a lovagias, mégis mondén, a békeidőkbeli rajongott molesztárok által terjesztett kultúrának a gesztusait.

Ma azt tartjuk megszokottnak, ha valaki annyira el van foglalva saját magával, hogy nem érdeklí, észre sem veszi, ha egy másik ember a lába előtt esik össze az utcán. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy a segítőkész lovagoknak ez a nemzedéke két világháborúba is elmaszírozott, ott tömegesen lemészárolta, lebombázta, esetleg halálra kínozta embertársait. Ennek fényében annyi megállapítható, hogy az elmúlt évtizedekben, ha jobb nem is, de valamivel őszintébb lett a világ.

Mint a legtöbb nőre, Évára is jellemző volt, hogy elvárta: a másik ember olyan legyen, amilyennek ő elképzei, amilyen társra, barátira neki épp szüksége van. Bandi bácsi esetében is mindazt öntudatlanul

zárójelbe tette, ami nem illett bele a ráruházott, kedvelt apaképbé. Ha mégis kétségek merültek fel benne – nagyon is indokolt kétségek – azokat a nap nap utáni találkozások, beszélgetések során úgyis eloszlatta az Öreg azzal, hogy mindig minden gondjáról-bajáról kikérdezte, mindig végighallgatta a fiatalasszonyt, és lényegét tekintve mindig neki adott igazat. Biztosította őt a szeretetéről, sőt, annál is többről: az iránta való férfiúi elragadtatásáról. Látszólag olyan sokra becsülte és annyira bizalmába fogadta Évát, mintha egy személyben titkos imádója és féltőn szerető édesapja lett volna.

És ez Évára nézve egyáltalán nem volt veszélytelen. Az Öreg nem állt meg a jó munkatársi viszony határán, hanem egyre meggyőzőbben udvarolt fiatal kolléganőjének. Számára látszólag semmi problémát nem jelentett, hogy mindketten házasságban élnek. Pedig máskülönben a férfiaknak ahhoz a típusához tartozott, akik, ha ismerősi, mondjuk munkahelyi körben bármi szóba került, azonnal a feleségükre hivatkoznak: Ilonát állandóan beleszötte a történeteibe, egy rossz szót soha ki nem ejtett volna róla, vele kapcsolatosan sosem jelent meg az arcán a tőle annyira megszokott, csúfondáros kifejezés. Emiatt a nők naivabb része valójában veszélytelennek tartotta közeledését, egyszerű stílusnak az udvarlását, és feltétlen, jóleső bizalommal volt iránta.

Sováki Endre Éva számára – mindannak ellenére, amit megtudott róla – szinte nélkülözhetetlen személyiség volt. Mélyen beléivódott a sajkosi látogatásnak, a férfi korai árvaságának, nehéz gyermekkorának emléke. Meggyőződése volt, hogy az az igazi arca, hogy a legőszintebben tevékenykedik például a kolostor és az apácák érdekében.

Érthetetlen volt számára, hogy hogyan férhetne mindez össze a rendőrségi besúgással? Talán a nővéreket is besúgja? Tudnivaló volt, hogy a klerikális reakcióval az szinten érvényben lévő irányelvek alapján, a politikai rendőrség is „foglalkozott”. Mégsem tartotta elképzelhetőnek, hogy Bandi bácsi, miközben egyetlen segítőjüknek mutatkozik, egy személyben a megfigyelőjük is lenne. A Sovákira jellemző keserű cinizmussal pedig ilyemi összefért volna, mégsem tudott feltételezni róla ekkora aljasságot. És ha megkísértette is a gondolat, Bandi bácsi értette a módját, hogy eloszlassa kételyeit.

– Úristen – mondta neki Éva egyszer –, csak hallgatom, hogy milyen rosszmájú vagy... Képzem, miket mondasz a hátam mögött rólam is...

– Azt te, Kislányom, úgysem tudod elképzelni – nevetett bennfentesen a férfi. De volt a szemüvege csillanásában valami meghatódottság, ami megnyugtatta Évát. – Te lefegyvereztél engem...

Aztán lehajtott fejjel hallgatott egy ideig. Amikor ismét a nő arcába nézett, szinte ijesztően komoly volt a tekintetete.

– De véged van, ha egyszer eljátszod a bizalmamat!

– Hogyan játszhatnám el? – próbált rámosolyogni Éva.

– Mit tudom én? Beállsz például az ellenségeim közé.

– Kik az ellenségeid? – kérdezte a nő ártatlanul.

Bandi bácsi elfordult tőle. Komor arccal matatott a könyvespolcon. Aztán anélkül, hogy ismét ránézett volna, kedvetlenül mondta:

– Ne add a naivat, Kisanyám! Talán előtted befogják a mocskos pofájukat? Hallanod kell, hallod is a sok rágalmat, amit úton-útfélen rám szórnak. De ha beállsz közéjük, véged van! Ezt jó, ha észben tartod... – Évára nézett, elmosolyodott, és megszokott harsányságával zárta le a témát: – Mondtam már neked: ez a kezem a Rókus kórház, ez pedig a Kerepesi temető! – előbb a bal, majd a jobb öklét emelte fel.

Évát szinte leforrázták ezek a mondatok és a nevetés közben is komoly szempár. Másodszor hallotta az Öregtől ezt a tréfának szánt fenyegetést vagy fenyegetésnek szánt tréfát: az első munkanapján is ezzel fogadta, amikor az elnöki titkárságon bemutatották őket egymásnak. Akkor sem értette, milyen szokás ez, miért ijesztget valaki egy nőt az ökle mutogatásával?

– Agyonütnél? – kérdezte bizarr mosollyal az egyébként olyan kivételesen udvarias gavallért.

– Mi az, hogy! – hangzott a meggyőző válasz.

Augusztus 21-én hajnalban furcsa zúgásra ébredtek. A hőség miatt az ablakok nyitva voltak, a sötétítő vászonfüggönyök mögül közeledve, majd távolodva, de szünni nem akaróan hallatszott a szokatlan dübörgés. Ez a fentről jövő, félelmes robaj egyértelműen csak repülőgépektől származhatott. Amikor Éva felriadt, Gyurka már az ablaknál állt, félig eltakarta a lobogó függönyszárny.

A lakótelep házai fölött, a város fölé emelkedő hegyvonulat fölött sűrű egymásutánban haladtak el az észak felé tartó katonai repülőgépek. Messze voltak, mégis szokatlanul közel, zúgásuk szinte fájt az fülnek.

– Mi történt?

– Az oroszok – válaszolta a férfi. – Mennek a csehekhez.

Napok, hetek óta beszédtema volt, nemcsak köztük, de mindenhol, sőt még a rádióban, tévében is a csehszlovák reformkommunista világ sorsa. A helybelieket az általánosnál is jobban érdekelte, mert a város fölötti autópályán többször látták már a fekete autók hosszú sorát, politikai delegációkat vittek tárgyalni az északi szomszédhoz.

Bandi bácsi komáromi haverjaitól meg is tudott állítólag némely fontos részletet például a Kádár János–Dubček találkozókról. A szigettel szemben, a híd jobb oldalán álló kikötőépületben folytak eszerint a hajnalba nyúló tárgyalások. A komáromiak nagyon optimisták voltak, úgy gondolták, hogy ha ilyen kitartóak a dolgok megbeszélésében, hát biztos meg is fognak egyezni. – Majd az Öreg elrendezi – mondták Kádárról. De ha jobban belegondolt az ember, fel kellett merülnie a kérdésnek, hogy mit és hogyan is rendezett el eddig Kádár?

A környékbeliek fantáziáját mégis megragadta az, hogy rá bízta a szovjet a tárgyaló szerepét, és az is, hogy ő a legalkalmasabb helyszínnek épp Komáromot találta. Elvégre világtörténelmi eseményekről volt szó!

És most ott dübörögtek fölöttük az észak felé tartó repülőgépek.

– Csapatszállító gépek – mondta Gyurka. Tudta, volt katona. – Ezek magyarok – kiáltott fel később.

Éva látni vélte a kis ablakszemek mögött a bevetésre vezényelt, riadt kiskatonákat. Nagy a baj. Valójában hetek óta, mint Damoklész kardja, lebegett a fejük fölött a kérdés, vajon elkerülheti-e a Prágai Tavasz a magyar ötvenhat sorsát? Mintha a jövő múlt volna ezen a válaszon. És most megérkezett a válasz.

Bekapcsolták a rádiót. A hírek élén drámai hangon olvasták föl a párt Politikai Bizottságának közleményét. A Varsói Szerződés gyalogos és gépesített szárazföldi egységei a csehszlovák kommunista párt vezetőinek (itt neveket sorolt a bemondó) kérésére, internacionalista segítségnyújtásként ma hajnalban több irányból átlépték Csehszlovákia határait, hogy elhárítsák az országot és vele együtt az egész szocialista tábor fenyegető ellenforradalmi fordulat veszélyét... A Magyar Néphadsereg egységei is résztvesznek a hadműveletekben.

A légi hadtestekről nem adtak hírt, de azokat a saját szemükkel látták.

Éva elkéseredetten dobta magát az ágyra. Megjelentek előtte prágai látogatásuk emlékképei: a

fényes utcaköveken vonuló jókedvű emberek, a nap-sütésben csillogó zászlók.

– Tudtam – mondta Gyurka. – Nyilvánvaló volt. Most megkapják, ami jár.

– Ott is szétlőnek mindent? – kérdezte Éva.

– Miért? Mit gondoltál? – csüggedt volt a hangja. Ledőlt az ágyra.

– Azt, hogy tárgyalással megoldják. Végül is ott kint egy puskalövés sem dördült el. Ezek is kommunisták voltak.

– De a maguk útját akarták jární. Nem akartak megegyezni az oroszokkal. Azt hitték, hogy nekik szabad az, ami a hülye magyaroknak nem volt szabad. Lövöldözés nem volt, persze, mert nem voltak bent a ruszlik. Most lesz, hogy már bent vannak. Itthon sem mi kezdtünk lőni.

– Szegény kiskatonák! Lehet, hogy már áll a bál. Szerinted háború lesz? Megtámadják a bevonulókat?

– Nyilván. Megpróbálják megvédeni a határaikat.

– De akkor jönnének visszafelé is a repülők.

– Eleinte vadászgépek mentek. Aztán következtek a csapatszállítók. Ha tényleg az ottaniak hívták be az oroszokat, lehet, hogy nem lesz harc. Lehet, hogy a hadsereg szembefordult Dubčekkel, és az oroszok mellé állt. Ki tudja?

Éva a szakszervezeti iroda udvarán várakozó autókban látta, hogy a korai időpont ellenére gyűlés van a főépületben. Álltak ott a pesti központhoz, de a megyei pártbizottsághoz tartozó gépkocsik is. Lehangoltan bandukolt hátra, úgy érezte, hogy az autók körül beszélgető, cigarettázó sofőrök gúnyos, sőt ellenséges pillantásokkal kísérik.

Az iroda üres volt, Bandi bácsi sem volt a helyén. Később derült ki, hogy vidéki kiszállásra ment.

Tíz óra felé nyílt a bejárati ajtó, Karolcsák jött meg. Nem sokkal később benyitott hozzá. Jókedvű volt.

– Szervusz, Kisbogaram! – mosolygott a fiatalasszonyra. – Mi újság?

– Honnan tudjam? Lőnek is odaát? – kérdezte Éva gúnyosan.

– Miért lőnének? Ők kértek segítséget – a keskeny arcon szokatlan volt a leplezetlen, kárörvendő vigyor.

– Ki? Dubček?

– Nem Dubček. A józanabbak. Vége a pütkösdi királyságnak.

– Pütkösdi királyságnak? Hiszen a pártkongresszus választotta meg őket.

– Más is megválasztottak már. Azért még nem kell visszaélni a bizalommal – Karolcsák itt magára mutatott. Éva dühösen nézte.

– Mert Dubček visszaélt?

– Visszamehet sofőrnek, ahhoz biztos jobban ért. Csak nem akarta eddig mondani az ember, mert remélte, hogy előbb-utóbb észhez térnek. Nyilvánvaló, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni a realitásokat. Mehetnek mind a sunyiba. Én nem sajnálom őket.

– Én sajnálom. Nagyon sajnálom. A végén őket is felakasztják, mint...

– Idefigyelj – vágott a szavába Karolcsák. – Van számodra egy jó hírem! – Megfordította az asztalon az imént letett mappát, egy papírlapot vett ki belőle. Meglobogtatta a levegőben. – Ezt a főnökasszony küldi neked. Ha még most is be akarsz lépni a pártba, aláírja a felvételiidet!

Éva elé tette az űrlapot, amelyen az elnökasszony ugrándozó betűivel ott állt: „Zavaros gondolkodású, megbízhatatlan.”

– Ez vicc?

– Nem. Az elnökasszony a legkomolyabban mondta. Hajlandó az ajánlód lenni. – Karolcsák várakozó arccal nézett rá.

Éva ingerülten lökte odébb az űrlapot.

– Nem kell. Mondd meg neki, hogy igaza volt. Egyébként pont ma? Ez... ez nagyon rossz tréfa. Nem gondolod?

– Nem. Nem gondolom. Nem muszáj most azonnal válaszolnod. Beszéld meg otthon. A lehetőség most nyitva áll előtted.

– Nem áll nyitva. Múltkor is csak azért írtam alá, mert Prága miatt azt hittem, hogy tényleg van „emberarcú szocializmus”. De nincs. Ma hajnalban kiderült... – a sírás határán volt.

Karolcsák Péter nem bírta a síró nőket.

– Nyugodj meg – visszarendezte az űrlapot a mappába, felállt, és gyorsan kifelé indult. Kinyitotta az ajtót, kilépett, behúzta maga után, aztán váratlanul újra kinyitotta és rávigyorgott Évára.

– Na, most már belátod, hogy az elnökasszonynak volt igaza? Ismer téged.

– Igen – legyintett Éva. – Belátom... ismer.

Cím nélkül